

Gerard Poldervaart
Redactie EFM
gerard.poldervaart@fruitmagazine.eu

25 jaar fruit telen in Hongarije

Almakúti ook na 25 jaar nog vol ambities

Info

Grondprijs

Toen Jan van Kessel in 1995 voor het eerst in Hongarije kwam lag de grondprijs er rond de € 500,- per hectare, zo herinnert Van Kessel junior zich nog. Inmiddels is de grondprijs gestegen naar ongeveer € 5.000 per hectare.

In 1995 begon de Nederlandse bouwondernemer en projectontwikkelaar Jan van Kessel een fruitbedrijf in Hongarije. Onlangs vierde het bedrijf Almakúti haar 25^e jubileum. De redactie van EFM kijkt met de huidige eigenaar, zoon Adrie van Kessel en bedrijfsleider Dick van Mourik terug op de afgelopen vijftwintig jaar.

Het midden in het Nederlandse fruitteeltgebied gevestigde bedrijf van Van Kessel bouwt onder andere koelcomplexen en bedrijfsgebouwen voor fruittelers, handelsbedrijven en afzetorganisaties. Deze achtergrond verklaart deels ook het ontstaan van het fruitbedrijf in het Hongaarse Zalaszántó; ten noordwesten van het Balatonmeer.

Almakúti van 1995 tot nu

Het bedrijf startte in 1995 met 115 hectare pachtgrond, waarvan binnen vijf jaar ongeveer 90 hectare werd ingeplant met appelbomen. Wat betreft de oppervlakte appels is er in vijftwintig jaar tijd

Luchtfoto van het bedrijf Almakúti in Zalaszántó Almakúti

niet heel veel veranderd. Nog steeds is dezelfde 90 hectare ingeplant met appelbomen. Dit wil echter niet zeggen dat er weinig in het bedrijf is geïnvesteerd; integendeel. Er werd een bedrijfsgebouw van 5.000 m² gebouwd; er werden CA/ULO-koelcellen gebouwd met een totale capaciteit van 3,8 miljoen kilo; er werd geïnvesteerd in een sorteer-, verpakings- en expeditieruimte met onder andere een Greefa sorteermachine met 6 sporen. In de boomgaarden lag de afgelopen twee decennia de nadruk

Op dit moment is op het bedrijf Almakúti 125 hectare ingeplant met fruitbomen

Almakúti

Abrikozenteelt bij Almakúti

“Er zijn twee belangrijke redenen geweest om abrikozen te planten. De eerste reden is dat we naast appels een ander gewas wilden telen om minder afhankelijk te zijn van alleen appels”, vertelt bedrijfsleider Dick van Mourik. “Persoonlijk zou ik graag peren telen, maar de grond is hier vanwege de hoge pH van 7,7 á 7,8 minder geschikt voor.” De grond, het klimaat en de ligging van de percelen zijn daarentegen wel erg geschikt voor de teelt van steenfruit. “Pruimen worden er naar mijn mening al meer dan genoeg geteeld. Kersen telen vraagt grote investeringen in regenbescherming en netten tegen de Suzuki-fruitvlieg. Abrikozen zijn daarentegen met relatief geringe investeringskosten te telen. De tweede reden is dat we onze oogstmedewerkers gedurende een langere periode werk wilden bieden zodat het voor hen interessanter werd om bij ons te komen werken. We hebben daarom voor een assortiment gekozen waarbij we het als eerste rijpende ras Maya Cot al begin juni kunnen plukken en het laatst rijpende ras Playa Cot half augustus. Op deze manier kunnen we vijf maanden lang oogsten”, legt Van Mourik uit. De eerste percelen werden extensief opgezet met 500 tot 600 bomen per hectare. Drie jaar geleden plantte Van Mourik een paar hectare abrikozen als fruitmuur met 1.200 tot 1.500 bomen per hectare in. “Ik ben er van overtuigd dat ik met twee keer per jaar machinaal snoeien en machinaal dunnen met vier meter hoge bomen de productie aanzienlijk kan verhogen. In theorie zou 30 tot 40 ton per hectare mogelijk moeten zijn”.

Grootste uitdaging is nachtvorst

De grootste uitdaging in de abrikozenteelt blijft voorlopig het beschermen van de bloemen tegen nachtvorst. Tot nu toe wil dit nog niet goed lukken, waardoor gemiddeld slechts een keer in de twee jaar abrikozen geplukt kunnen worden. Een windmachine is voor Van Mourik geen optie: “Een windmachine kost ruim 45.000 euro en op onze 27 hectare zouden we vijf machines nodig hebben.” In 2020 is gewerkt met de zogenoemde Fog Dragon. Dit door een tractor door de boomgaard gereden apparaat blaast vochtige, warme lucht tussen de bomen. Met deze machine kunnen de bloemen tot -4 °C worden beschermd. “In 2020 konden we gedurende vier vorstnachten de bloemen voor het overgrote deel beschermen, maar toen de vijfde nacht de temperatuur tot -6 °C daalde bevroren de bloemen alsnog”, blikt Van Mourik terug. Voor dit jaar heeft Van Mourik afspraken gemaakt om bij vorst met een helikopter boven zijn percelen te vliegen. De helikopter blaast net als een windmachine lucht uit warmere luchtlagen tussen de bomen en kan bovendien rook maken en dit samen met de warmte van de turbine tussen de bomen blazen.

De afgelopen jaren is in totaal 27 hectare abrikozen geplant

Almakúti

De door Van Mourik ingehuurd helikopter kan niet alleen lucht uit warmere luchtlagen, maar ook rook tussen de bomen blazen.

Almakúti

Fenologie

Appels rijpen in Zalaszántó gemiddeld 7 tot 10 dagen eerder dan in Nederland of rond de Bodensee. Dit verschilt echter van jaar tot jaar. In sommige jaren kan het verschil zelfs 14 dagen bedragen en in andere jaren is er geen verschil, aldus Dick van Mourik.

Boomkwekerij

Almakúti heeft ieder jaar een groot aantal bomen nodig om de bestaande boomgaarden te verjongen. Het bedrijf heeft zelf een kleine kwekerij opgezet en produceert jaarlijks zo'n 30.000 bomen. Een deel hiervan wordt verkocht aan collega-telers in de omgeving.

op het zekerstellen van de oogst. Zo werd, nadat in 2003 hagel de totale oogst vernielde, gestart met de bouw van hagelnetten en bleek dat het voorkomen van nachtvorstschade hoogste prioriteit moest hebben. Dit bleek een grote en bovenal kostbare uitdaging. Om de bomen te irrigeren en tegen nachtvorst te kunnen beregenen zijn twee bronnen met een capaciteit van respectievelijk 30.000 en 53.000 m³ per jaar geboord en bassins met een opslagcapaciteit van 70.000 m³ aangelegd om het water op te slaan. Alles bij elkaar een investering van enkele miljoenen euro's.

Een andere investering betreft die in de teelt van abrikozen; een populaire teelt rondom het Balatonmeer. Op de hoger gelegen percelen van het bedrijf staat nu 27 hectare abrikozen geplant.

Koerswijziging in verkoop

Toen van Kessel 25 jaar geleden het bedrijf in Hongarije startte was een van de ideeën om daar rassen zoals Gala en Braeburn te telen die in Nederland niet geteeld kunnen worden en die in Nederland te verkopen. Om deze reden werd ook Elstar geplant, met als doel om deze voor de Elstar-oogst in Nederland te verkopen. "Ons uitgangspunt is dat we geen concurrent willen zijn van fruittelers in Nederland. Dit zijn immers tegelijkertijd ook onze klanten", aldus Van Kessel.

Het liep echter anders. Elstar bleek in Hongarije erg gevoelig voor beurtjaren en supermarktketens als Tesco en Interspar boden zich aan als interessant binnenlands afzetkanaal. Met name Tesco werd een grote afnemer. Op een gegeven moment ging 70% van de productie naar Tesco. "Het bedrijf groeide mee met Tesco, maar de samenwerking had ook een keerzijde", blikt Van Kessel terug. "Tesco legde ons een leveringsplicht op, waardoor we product

Appeloogst in volle gang

Almakúti

moeten bijkopen bij collega-telers in Hongarije." Ook ging Tesco steeds meer randvoorwaarden en eisen stellen met betrekking tot de levering. Al met al bleek de samenwerking met Tesco geen lang leven beschoren en besloot van Kessel de samenwerking stop te zetten. "Dit heeft me heel veel geld gekost, omdat we voor een groot deel van onze productie nieuwe afzetkanalen moesten zoeken, maar ik ben nog steeds blij dat ik dat besluit heb genomen". Anno nu levert Almakúti een groot deel van de productie aan handelshuizen in Hongarije en Oostenrijk die het op hun beurt weer aan grote supermarktketens, waaronder ook Tesco, leveren. De handelshuizen kopen het fruit al dan niet gesorteerd in de voorraadkist en verpakken dit zelf. Een ander deel van de productie verkoopt Almakúti aan afnemers in 'groeimarkten' als Egypte, Saudi-Arabië, Israël en Dubai. Een derde kanaal is afzet via het online platform Service2Fruit. Via dit in 2011 opgezette platform levert Almakúti onder andere appels aan afnemers in Polen.

Grond in eigendom

In Hongarije is het voor buitenlanders nauwelijks mogelijk om grond te kopen en in eigendom te hebben. Dit is gedaan om te voorkomen dat buitenlandse investeerders massaal grond zouden kopen. De grondprijzen zijn immers laag; in het westen van Hongarije zo'n € 5.000 per hectare. Het verbod om als buitenlander grond in eigendom te hebben, werd omzeild door een Hongaarse tussenpersoon de grond te laten kopen of door de grond te pachten. Na een lang en ingewikkeld proces is het Van Kessel uiteindelijk toch gelukt om de grond te kopen. "Om grond te kunnen kopen moet je onder andere gediplomeerd Hongaars boer worden. Sinds 2018 voldoe ik aan alle voorwaarden om grond te mogen kopen", blikt van Kessel terug. Inmiddels heeft van Kessel 225 hectare grond in gebruik, waarvan 90% in eigendom. Op dit moment is hiervan 125 hectare ingeplant met fruitbomen.

Stabiel assortiment

Net als op iedere ander bedrijf is in vijftientig jaar tijd ook bij Almakúti het rassenassortiment verschoven. De verschuivingen zijn echter veel minder groot dan in veel teeltgebieden in West-Europa. Bij de start in 1995 werd Golden Delicious, Gala, Braeburn, Idared, Elstar en Jonagold geplant, een aantal jaren later gevolgd door Fuji, Granny Smith en Red Delicious. Elstar, Jonagold, Fuji en Braeburn hebben geheel of gedeeltelijk plaats gemaakt voor een groter aandeel Red Delicious. Dit ras is nog steeds populair bij afnemers in het Midden-Oosten. De hoofdassen Gala en Golden Delicious houden hun vaste plaats in het assorti-

Van Kessel en Van Mourik hebben hoge verwachtingen van een nieuw schurftresistent ras met rood vruchtvlees en een goede smaak.

Almakúti

Het overgrote deel van de appelbomen staat onder hagelnetten.

Almakúti

ment Idared is nog steeds een veel gevraagd ras in Hongarije.

Zoektocht naar een exclusief ras

Stilstand is achteruitgang, weet ook Van Kessel. Hij en zijn bedrijfsleider Dick van Mourik zijn op zoek naar een exclusief ras. De zoektocht hiernaar is een aantal jaren geleden al gestart. Een exclusief door Almakúti gekocht ras uit het veredelingsprogramma van Better3Fruit bleek echter toch niet zo'n succes en van andere interessante rassen is de raseigenaar lang niet altijd bereid om in zee te gaan met een partner in Hongarije. Van Kessel heeft nu zijn hoop gevestigd op een of meer rassen uit het veredelingsprogramma wat Almakúti van een gepensioneerde veredelaar van de Corvinus universiteit in Budapest heeft overgenomen. Het proefperceel met de 1.200 selecties uit dit programma staat op het bedrijf in Zalaszántó. Een van de belangrijkste doelstellingen van het veredelingsprogramma was destijds het maken van ziekteresistente rassen en dan met name rassen met een meervoudige resistentie tegen schurft. Een veelbelovende selectie is een rondom rode appel met bordeauxrood vruchtvlees met zowel een hoog suiker (15 tot 17 °Brix) als zuurgehalte. Het ras bezit drie genen die zorgen voor de schurftresistentie. Almakúti gaat voor deze selectie zeer waarschijnlijk kwekersrecht aanvragen en de productie van virusvrij ent- en oculatiehout opstarten. Een andere selectie uit dit programma is een gele appel met resistentie tegen meeldauw en een meervoudige schurftresistentie. Almakúti is in gesprek met een fabrikant van babyvoeding om voor hen deze appel te gaan telen. De teelt van appels voor babyvoeding zou, naast die van tafelappels en abrikozen, een derde poot onder

het bedrijf kunnen worden. "Het uitbreiden van de oppervlakte tafelappels betekent bovendien ook een investering in kisten en koelcellen. Bij de teelt van appels voor babyvoeding kan het fruit direct na de pluk worden geleverd en verwerkt", stipt Van Mourik nog een pluspunt aan.

Productiekosten hoger dan gedacht

Hoe kijkt Van Kessel terug op 25 jaar fruit telen in Hongarije? Veel fruittelers in het westen denken dat appels produceren in Hongarije aanzienlijk goedkoper is dan in het westen, maar is dat ook zo? Volgens Van Kessel valt in de praktijk het verschil in productiekosten tussen Hongarije en West-Europa tegen. "De arbeid is goedkoop, maar de arbeidsproductiviteit is ook erg laag. We stoppen enorm veel energie in het verbeteren van de arbeidsproductiviteit, maar dit is een lange weg." Ook de watervoorziening voor zowel de beregning als druppelbevloeiing is een grotere kostenpost dan in diverse andere teeltgebieden. De bouw van hagelnetten als alternatief voor verzekeren verhoogt de productiekosten, maar is volgens Van Kessel "de allerbeste investering die we ooit hebben gedaan". De netten beschermen immers niet alleen tegen hagel maar ook tegen steeds vaker optredende zonnebrandschade. Op het fruitbedrijf in Zalaszántó staat inmiddels vrijwel alles onder zwarte hagelnetten.

"Het voordeel van lagere loonkosten gaat bovendien snel verloren als de productie te wensen overlaat", aldus Van Mourik. Je moet echt alles optimaal doen om producties van 80 ton per hectare te kunnen halen zoals in West-Europa mogelijk is. Heb je niet alles perfect voor elkaar en kom je niet

Contractteelt

Ook grote vruchtboomkwekers hebben gezien dat er in Zalaszántó goede bomen gemaakt kunnen worden. Dit voorjaar zijn 150.000 M.9 onderstammen geplant om voor een Hongaarse boomkwekerij op contractbasis bomen te kweken. "Door de combinatie van warmte, goede grond, water en voeding kunnen we hier een zeer goede kwaliteit bomen produceren", aldus Van Mourik.

Het sturen op kostprijs is een van de speerpunten van de komende jaren. *Almakúti*

hoger dan 50 ton per hectare, dan is de kostprijs net zo hoog als elders”.

Gewasbeschermingsmiddelen

Mede door de afwezigheid van oppervlaktewater zijn er in Hongarije minder beperkingen aan het gebruik van middelen dan in bijvoorbeeld Nederland, weet van Mourik. Wat wel hetzelfde is, is dat er ook in Hongarije meer oude middelen verdwijnen dan dat er nieuwe bijkomen. Hongarije is en blijft immers een EU-land.

Moeilijke jaren voorbij

De afgelopen jaren hebben goede en slechte bedrijfsresultaten elkaar afgewisseld. Per saldo moet je volgens Van Kessel “blij zijn als je kostendekkend kunt werken”. Met name de jaren dat ze rechtstreeks aan de Hongaarse supermarkten leverden zijn financieel moeilijke jaren geweest. Nadat het bedrijf een andere weg is ingeslagen, zijn de resultaten verbeterd.

Een van de succesfactoren van Almakúti is ook de bedrijfsleider Dick van Mourik. Deze heeft al 25 jaar lang de dagelijkse leiding over het bedrijf, praat uiteraard vloeiend Hongaars en is volledig geïntegreerd in de samenleving van Zalaszentó. Echter, niet alles is in harde cijfers uit te drukken. Van Kessel is eigenaar van een groep van 11 bedrijven, actief in de bouw, projectontwikkeling, zonnepanelen, enzovoort. De meeste van deze bedrijven zijn voor een groot deel afhankelijk van de agrarische sector en de groep is nauw verbou-

Volledig rood gestreepte Gala Irene

Een van de nieuwigheden waar Dick van Mourik veel perspectief in ziet is de Gala mutant Irene. Dick ontdekte de mutant bij een collega-fruiteler in het oosten van Hongarije. Eén boom in het perceel had al in juli vuurrode appels terwijl de rest van de appels op het perceel nog groen waren. Toen de appels ook het jaar erna vroeg en goed gekleurd waren besloot Van Mourik wat oculatiehout mee te nemen en wat bomen te maken. In tegenstelling tot veel andere volledig rode mutanten heeft Gala Irene het streperige kleurpatroon van een Royal Gala. “Afnemers in het Midden-Oosten willen geen egaal gekleurde

appel, maar willen een Gala die wat betreft kleurpatroon lijkt op Royal Gala”, weet Van Mourik. Groot voordeel is dat de appels in een keer zijn te plukken en bovendien ook iets eerder rijp zijn dan normale Gala.

De mutant is aangemeld voor kwekersrecht en in het voorjaar van 2021 zijn bomen geleverd aan diverse proeftuinen in Europa om de mutant objectief te vergelijken met andere mutanten. Almakúti heeft zelf inmiddels 3 hectare Gala Irene geplant.

Gala Irene na de oogst

Almakúti

den met de fruitteeltsector. "Almakúti is een bron van kennis voor de overige bedrijven. Denk aan het ontwerp en inrichting van bedrijfsgebouwen: de routing en de logistiek. Maar denk ook aan bijvoorbeeld voorzieningen om aan de hygiëncodes te kunnen voldoen".

Almakúti 2.0

Op de vraag waar Almakúti over tien jaar staat en wat er de komende tien jaar op het programma staat heeft Van Kessel een uitgebreid wensenlijstje. Hij wil samen met zijn bedrijfsleider nog strakker op kostprijs sturen; de bomen beter beheersbaar maken, naar een teeltmethode met nog minder residu dan nu; een ras exclusief op de markt brengen om Almakúti onderscheidend te maken van andere fruitbedrijven; meer registreren, want meten is immers weten; inspelen op de klimaatomstandigheden; de abrikozenteelt efficiënter maken door ze aan hagen te gaan telen enzovoort. Kortom; de puntjes op de i zetten.

Op een aantal fronten zijn al flinke stappen gezet. Zo is al 74 hectare appelboomgaard opgekeweekt als fruitmuur en ziet Van Mourik het als een uitdaging om fruit met zo weinig mogelijk residu te telen. "Sommige supermarkten vragen product

Almakúti eigenaar Adrie van Kessel

J.C. Van Kessel Groep

met maximaal 50% van de wettelijk toegestane hoeveelheid residu, maar wij zitten al jaren op 10%" zegt van Mourik niet zonder trots.

Loonkosten

Grond en arbeid zijn in Hongarije goedkoper dan in West-Europa. Productiemiddelen als machines, koeling en gewasbeschermingsmiddelen zijn net zo duur. Het voordeel van lagere loonkosten gaat deels weer verloren door de geringere arbeidsproductiviteit. Het klimaat speelt hierbij een grote rol. "Ga maar eens weken achter elkaar bij 40 °C in de boomgaard werken, dat hou je niet lang vol", aldus van Mourik. De bedrijfsleider is desondanks blij met de inzet van zijn personeel: "Het meeste personeel werkt hier al vele jaren en we hebben nauwelijks ziekteverzuim; ook niet tijdens de Corona pandemie"

25 jaar bedrijfsleider in Hongarije

Samen met het 25 jarig jubileum van het bedrijf Almakúti, is ook bedrijfsleider Dick van Mourik 25 jaar bedrijfsleider op het bedrijf. "Almakúti voelt als mijn levenswerk. Ik ga er mee om als was het mijn eigen bedrijf", vertelt Van Mourik. Werken als bedrijfsleider voor een andere eigenaar betekent vanzelfsprekend ook verantwoording afleggen. Van Mourik ziet dit echter niet als een nadeel: "het maakt je ook kritischer en bewuster ten aanzien van de beslissingen die je neemt en investeringen die je doet". De Nederlander heeft geen moment spijt van zijn verhuizing naar Hongarije, zo'n 1.275 kilometer van zijn geboortedorp Geldermalsen. "Tegenwoordig zijn er geen afstanden meer, alhoewel dit door Corona wel wat is veranderd. Ik ben nu al anderhalf jaar niet meer in Nederland geweest. Je kan bovendien beter ver weg wonen en goede contacten met je familie in Nederland hebben dan dicht bij wonen en een slechte relatie met je familie hebben. Teruggaan naar Nederland komt voor Van Mourik dan ook niet ter sprake. Daarvoor heeft hij het in Hongarije veel te goed naar de zin en is hij onderdeel geworden van het sociale leven in zijn dorp Zalaszántó.

Dick van Mourik woont, werkt en leeft al 25 jaar op en rond het fruitbedrijf in Zalaszántó

Almakúti